

I. D. Șerban

despre

- autentic și mimarea autenticității
- cheia succesului
- actualitatea văzută dialectic

Fișă provizorie

Născut la București, 21 mai 1933. A debutat în 1957 cu piesa Casa liniștită (Teatrul Armatei).

Au urmat : 1960, În căutarea extraordinarului (Teatrul „C. I. Nottara“)

1963, Căsnicia nu-i o joacă (Teatrul de Stat Arad)

1971, Hotelul astenicilor (Teatrul „C. I. Nottara“)

1972, Moștenitorii (Teatrul „Ion Creangă“)

1973, Șoc la mezanin (Teatrul „C. I. Nottara“)

A scris pentru Radio și Televiziune scenarii, piese într-un act, schițe, dramatizări, adaptări. Uncle din ele au fost distinse cu premii la diferite concursuri. Dintre scenariile mai cunoscute amintim : Fericire la purtător (1966), Raze X, Pragul conștiinței civice, Ideea doctorului Bărăgan (1970), Un tânăr mai puțin furios, Interviu (1971), Romeo și Julieta nu mor niciodată, Fata care a mutat Paringul, Bal la -13°.

— Care a fost „cimpul“, în care v-ați exersat pentru prima oară talentul ? Dramaturgia sau... ?

— Direct dramaturgia. Am debutat cu Casa liniștită la 21—22 de ani. După câte știu, acest domeniu se atacă la o vîrstă ceva mai matură. La vîrste atît de fragede, ea cea la care am încercat eu să pătrund în literatură, sînt de obicei mai cunoscute manifestările în poezie și roman. În generația mai veche, cel puțin, eu nu-mi amintesc — puțini scriitori au fost investiți la 20 de ani cu titlul de dramaturg. Alăturarea celor două noțiuni — puști și scriitor — m-a flatat, dar m-a și împovărat, deodată, cu o răspundere neobișnuită. Zarva care s-a făcut în jurul

debutului meu, ecourile bune din presă, m-au încurajat și m-au făcut să perseverez. Vă dați seama ce a însemnat pentru un student ca mine aprecierea caldă a lui Ion Marin Sadoveanu, care m-a numit atunci „Prislea dramaturgiei“. Mi-am luat-o în cap, firește. Nădăjduiesc că n-am greșit crezînd, mai ales, în public, cum cred și astăzi.

— Ce v-a ispitit totuși să vă aventurați pe drumul teatrului ?

— Nu știu.

— Sinteți unul dintre dramaturgii generației dv. cu multă audiență la public. Dacă nu mă înșel, comedia

Hotelul astenicilor e prezentă pe afișul Teatrului „Nottara” de trei stagioni și, după cum a demarat, se pare, că și drama psihologică Șoc la mezanin (reprezentată tot la Teatrul „Nottara”) a apucat pe același drum.

— Mulțumesc pentru calificativul dat „dramului”.

— Nu eu l-am dat. L-a dat publicul.

— Mulțumesc publicului.

— Apropo de public; o întrebare care pare banală — poate și este — dar... are mare importanță pentru munca unui dramaturg: de ce credeți că piesele dumneavoastră — fie comedii, fie drame — plac publicului?

— Știu eu ce să vă răspund? Mi-e greu să afirm că așa avea o rețetă proprie. Probabil, însă, că personajele mele sau, dacă vreți, eu, prin fiecare personaj, stau de vorbă cu publicul despre ceea ce ne interesează pe toți.

— Adică?

— Adică... despre viața noastră de zi cu zi. Cu bucuriile ei, cu necazurile ei, cu înălțările ei, cu căderile ei, totul decurgând în cea mai deplină sinceritate. Ceea ce spun nu e o formulă, ci o stare de fapt, care, zic eu, caracterizează din ce în ce mai mult întreaga noastră societate. Publicului nu i se mai pot servi surogate de viață, pentru că spectatorul nostru face imediat deosebirea între autentic și mimarea autenticității. Și, tocmai de aceea, fie că a fost vorba de o comedie, de o dramă, de un scenariu de radio sau T.V., mereu am căutat să-nfățișez un fragment de viață autentic.

— Să deduc că autenticitatea ar fi cheia succesului de public?

— Poate că da. Sau, în orice caz, este una dintre condiții. Pentru că, după experiența mea (și fără a căuta să dau o definiție), autenticitatea mi se pare a fi înainte de toate o chestiune de armonie între dramaturg, cadrul de viață — actual sau istoric — și spectator. Ignorarea unuia dintre aceste elemente dă naștere falsului; și se vede. Dacă te prinde cronicarul, mai treacă-meargă; e mai grav când te surprinde spectatorul; pe acesta nu-l poți înșela.

— Să înțeleg că aveți mai multă încredere în gustul publicului decât în cel al cronicarului?

— Mă scuzați, da. Deși nu mă pot plînge de felul cum mă privesc criticii, mă interesează totuși, în primul rînd, reacția omului din stal. N-aș vrea să înțelegeți prin a-

ceasta că am făcut sau am de gînd să fac concesii spectatorului. Ba chiar intenționez să-l pun să-și dezbată singur propriile probleme de conștiință.

— Adică?

— Am scris o piesă în care publicul participă direct la acțiune și la rezolvarea conflictului.

— Cum se numește piesa?

— Alb și negru.

— Ce semnificație vrea să aibă titlul?

— Cel pe care-l bănuieți — că nu totu-i alb și nici totul negru.

— Și ce problemă dezbateți? Desigur, una de stringentă actualitate...

— Da, o problemă de actualitate care, regret că trebuie s-o spun, va rămîne probabil actuală încă mult timp; e vorba de tulburătorul proces de transformare a omului zilelor noastre într-un comunist de omenie. În societatea noastră există toate condițiile — generoase, luminoase — pentru dezvoltarea plenară a fiecăruia dintre noi. Dar mai subzistă încă destule fire, uneori insesizabile, care ne trag înapoi. Încît, chiar pentru un om cinstit, foarte bine intenționat, evoluția spre idealul comunist nu se realizează fără potențieri și, ca să fim autentici, uneori chiar fără înfringeri.

— Și eroul piesei dumneavoastră este un înfrînt sau un învingător?

— Aceasta o va hotărî publicul la fiecare reprezentație.

— Înțeleg că este o piesă cu un final intenționat deschis?

— Da, și nu. Astăzi, finalul poate fi acceptat într-un anumit fel; valabil azi — după concepția spectatorului de azi. Mîine, poi-mîine, finalul poate îmbrăca altă accepție — după concepția, categoria evoluată, a spectatorului de mîine. Este o actualitate văzută dialectic, în spiritul Programului Partidului, în care actualitatea pentru poporul nostru este dimensionată pe 20 de ani înainte. O tematică inepuizabilă, pentru că poteca personală a fiecăruia dintre noi e diferită: unul trăiește și gîndește astăzi, în 1975. Altul trăiește și gîndește astăzi, însă în 1980 sau chiar și mai departe. Cu siguranță însă că sînt încă destui care trăiesc și gîndesc astăzi, în 1970 sau poate chiar mai înapoi. De aici romantismul revoluționar al epocii noastre, dar totodată și dramatismul ei. N-aș dori să-nțelegeți prin cele spuse mai sus că sper că piesa mea să fie la fel de actuală

și predau două decenii. Nici n-ar fi bine. Nădăjduiesc, însă, să fie o modestă referință la zilele noastre strict de astăzi, de această dată.

— Piesa o veți oferi tot Teatrului „Nottara” ?

— Nu știu. Deși mă simt foarte legat de Teatrul „Nottara”, poate că nu totdeauna e bine ca un dramaturg să apeleze la același și același teatru. De altfel, acest gând m-a și făcut să predau, recent, o altă piesă Teatrului de Comedie.

— Evident, comedie ! Revenim mereu...

— Tot da și nu. Rămân credincios comediei, dar tot atât de credincios și dramei, pentru că paralel am scris și un eseu dramatic intitulat : **Și Robinson nu mai e singur...**

— De ce eseu ?

— Deoarece e o „încercare”. O încercare de a dezbate pe scenă o problemă de conștiință — o categorie filozofică — și anume libertatea de acțiune și de opțiune. Subiect, aparent, arid. Am însă încrederea că publicul nostru va participa din plin la frământările eroilor. Afirm, astfel, încă o dată, încrederea în spectatorul nostru de azi, pe care uneori îl nedreptățim, oferindu-i opere sub înălțimea înțelegerii și pretențiilor lui. Și subliniez, când spun asta, că mă gândesc în primul rând la mine.

— Prin excelență, inspirația dv. e alimentată din actualitatea imediată. Ce credeți despre modul cum se reflectă ea în operele dramaturgilor noștri ?

— Au apărut câteva piese deosebit de interesante pe teme de actualitate. Mă rezum să citez doar : **Și eu am fost în Arcadia**, **Fluturile pe lampă**, **Opinia publică** ; fără îndoială, e loc de mai bine și, bineînțeles, mă refer iarăși, în primul rând, la mine.

— Pe cine credeți că urmați, pe cine respingeți, de la cine învățați ?

— Ca teorie strict de tehnică dramatică rămân încă adeptul unui oarecare Boileau. Resping teatrul prost și învăț în permanență de la spectator.

— Improvizați sau plănuiți lucrurile cu multă grijă înainte ?

— Încerc să reconstruiesc în amănunte fragmente din viață, cu substanță evident dramatică. Această „construcție” mă urmărește mult timp, pînă cînd piesa este gata. **Vorba lui Racine** : „Ma tragédie est prête, je n'ai plus que l'écrire”.

— Cînd scrieți aveți în vedere un anume actor ?

— Nu. Dar, mai în toate piesele, fără să vreau, se naște un personaj structurat pe datele unui mare actor, pe care dați-mi voie să nu-l numesc.

— În lucrările dv. nu observăm urme de influență a noilor modalități teatrale, care circulă aiurea, și la noi. Așa să fie ?

— În parte e adevărat, pentru că sînt un adept al teatrului clasic. Dar, în același timp, mă străduiesc să găsesc acestuia tiparul potrivit conștiinței spectatorului nostru de azi. Deși nu tiparul mi se pare a fi cel mai important lucru, ei modul cum vede spectatorul ceea ce îi înfățișezi.

— Ce părere aveți despre acest ou-vînt miraculos : „generație” ?

— Aș dori să fac parte pînă la adînci bătrîneți din generația tînără. În artă nu există generație biologică, ci fel de a gândi.

— Care socotiți că ar fi cea mai pasionantă tematică în dramaturgia — dacă o putem numi așa — pentru tîneret ?

— Cînd e vorba de tîneret, orice tematică este pasionantă. Mă frămîntă cu deosebire, însă, cazul tînarului care trece din mediul rural pe o platformă industrială. Înțeleg prin aceasta impresionantul proces de adaptare, de transformare — mutațiile petrecute în conștiința unui astfel de tînar.

— Fiind și unul din cei mai prezenți dintre autorii noștri în emisiunile de teatru ale Radioului și ale T.V., spuneți-ne : care ar fi numitorul comun al tuturor acestor forme de exprimare ?

— Greu de răspuns. Dar, în măsura în care viața și adevărul ei sînt redade autentic, teatrul își împlinește menirea pe orice cale, fie numai auzită, fie văzută pe micul ecran, fie prin relația directă între actor și spectator — adică aceea de a contribui la educarea și formarea conștiinței omului nou. Teatrul este viața.

— Ce proiecte mai aveți pe șantier ?

— Am predat Teatrului de Comedie piesa **A doua vizită a bătrînci doamne**. Am terminat, după vreo zece ani de cînd lucrez la ea, **Alb și negru** (pledoarie pentru autenticitate) și tot cum am spus mai sus și esul dramatic : **Și Robinson nu mai e singur**. Lucrez la un roman la care am scris pînă acum vreo 200 de pagini — tot despre tîneret — cu titlul provizoriu : **Șah și Mat**.

Valeria Ducea